

'Klasik' yapı aşılrken CHP

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Yarın toplanacak olan CHP kurultayı karar alırken son seçim sonuçlarını göz önünde bulundurmalıdır. Seçim sonucu yalnızca oy kaybı ya da kazanımı değildir. Oy dağılımının ifade ettiği toplumsal açılımlardır. Bu yönden bakınca yapılmış de-

ğerlendirmeler içinde gözden kaçan bir hususun CHP'nin kimliğini ve geleceğini belirleme açısından yaşamsal önemi olacaktır. CHP'nin bu seçimlerde barajın altında kalışının önlenemezliği ancak merkez partilerindeki oy kaybını belirleyen temel koşul irdelenirse anlaşılabilir.

Bu oy kaybı en geniş ölçüde CHP ve ANAP-DYP'de yaşandığı açıktır. Klasik yapının merkezini temsil eden bu bloka karşı çevreyi temsil eden partiler bu seçimle güçlenmişlerdir. Sola ve sağa yerleşen partiler, orada duruyor gibi görünse de, aslında merkezden değil çevreden gelerek buldukları konuma erişmişlerdir. Daha açık bir deyişle, DSP, MHP-FP merkezin değil çevrenin sağa ve sola 'gönderdiği' partilerdir. Türk siyasal yaşamının

verdiği bu görüntü 1923'te başlayan 1931'de önemli ideolojik dönüşümünü geçiren, bunu 1935'te tahkim eden ve nihayet 1950'de antitezini oluşturan CHP-DP eksenli modelin artık aşıldığını göstermektedir.

Modernleşmeci, bu nedenle de merkeziyetçi, toplumsal mühendislik projelerine yatkın, sivil ve askeri elitin bürokrasiyi de içeren ittifakıyla ayakta duran bir model kendisine Türkiye'de artık sosyolojik dayanak bulamamaktadır. Bu, o kadar böyledir ki, merkezi simgeleyen CHP modelinin antitezi olan 'çevreci', klasik DP-AP-DYP çizgisi de aşılmıştır. Çünkü, o anlayış da, varlığını CHP'nin belirlediği modele borçludur. CHP'nin gündemden düştüğü bir dönemde klasik ve yekpare bir çevre partisinin ayakta durması da mümkün değildi. Bu oluşum tamamlanmış, Türkiye'de merkez de çevre de yeni tanımlar kazanmıştır. O tanımlarla özdeş yeni partiler ortaya çıkmış, birer toplumsal güç haline gelmiştir. Bu, bütün tıkanmalara karşın Türkiye'de daha önce mevcut olmayan yeni taleplerin gündeme çıkması, meşrulaşması, kendilerine siyasal temsilci arama sürecidir.

Böyle bir süreçte CHP'nin işinin kolay olmadığı bellidir. Çünkü, kendi zihinsel ve tarihsel geçmişine sıkı sıkıya bağlı bir partinin bu resmi 'okuması'

mümkün değildir. Nitekim CHP de olup biteni algılayamamaktadır. Klasik şema aşılrken o büsbütün ona bağlanmaktadır. Partinin giderek kendi içine kapanması ve bütün referanslarının kendisine yönelik olması bu nedenledir. Klasik altı ok şablonunun artık toplumsal işlevini yitirdiğini bir dönemde onunla özdeşleşmenin bu dönemde alınabilecek en yanlış tavır ve depolitizasyonla özdeşleştiğini bu parti görememektedir.

Bu çıkmazın aşılmasının yolu yeni bir sosyal demokrasi tanımından geçmektedir. Bütünüyle yeni bir insan anlayışı etrafında örülmüş, yeni siyaset biçimleri ve onu doğuran koşullarla iç içe geçmiş, yeni bir toplumsal yapıyı öngören bu modelin kapalı bir 'sistem' düşüncesinin ötesinde oluşturulmasında zorunluluk vardır. Yeni bir sosyolojiyle bütünleşecek bu anlayışın uygulamaya koyulması uzun çalışmalarını gerektirmektedir. CHP ise toplumsal güvenilirliği yitirmiş, kadrolarını dağıtmış, ittifaklarını çökertmiş bir parti olarak bu hareketi yakalamaktan uzaktır. Gidildiği haliyle yeni kurultay, ancak bu dağınlığın ve imkansızlığın tescilini getirecek, gerçek bir sol partiye duyulan gereksinimi biraz daha yoğunlaştıracaktır.